

بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جریان فکری، سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین

مهرانه ساداتی

دانشجوی دکتری بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جهان اسلام دانشگاه شاهد

چکیده

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ در عرصه‌های مختلف منجر به تحولات مهمی در جهان و بالأخص جهان اسلام شد. انقلابی مبتنی بر دین اسلام، در دوره‌ای که از دین با عنوان افیون توده‌ها یاد می‌شد، سبب گرایش هر چه بیشتر تمایلات اسلام‌گرایانه و شکل‌گیری و گسترش جنبش‌های اسلامی گردید. از جمله کسانی که تحت تأثیر گفتمان انقلاب اسلامی ایران توانست اقدام به بسیج مردم جهت مبارزه با رژیم صهیونیستی کند، شهید دکتر فتحی شقاقی بود که جنبش جهاد اسلامی فلسطین را پایه‌گذاری کرد. سؤال اصلی مقاله این است که بازتاب انقلاب اسلامی بر جریان فکری، سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین چیست؟ نگارنده با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری داده‌های کتابخانه‌ای، معتقد است که انقلاب اسلامی ایران بر شکل‌گیری و جریان فکری، سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین تأثیر مستقیمی گذاشته که این تأثیرات مبتنی بر مؤلفه‌هایی از قبیل: عقیده واحد مسلمانان، پیوند دین و سیاست، ابعاد جهانی انقلاب اسلامی، فرهنگ جهاد و شهادت، عدالت‌خواهی، مبارزه با استکبار جهانی، تشکیل حکومت اسلامی و وحدت‌گرایی می‌باشد. بدین ترتیب، پژوهش حاضر سعی کرده است بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جنبش جهاد اسلامی فلسطین را مورد بحث و بررسی قرار دهد.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی ایران، بازتاب انقلاب، جنبش جهاد اسلامی، فلسطین.

مقدمه

انقلاب اسلامی را می‌توان به دلیل دارا بودن ویژگی‌های انقلاب‌های دارای بازتاب، از جمله چنین انقلاب‌هایی دانست. چهار ویژگی چنین انقلاباتی عبارتند از: نخست، انقلاب‌های بزرگ؛ دوم، انقلاب‌های مبتنی بر ایدئولوژی فراملی؛ سوم، انقلاباتی که داعیه صدور انقلاب دارند؛ و چهارم، انقلاباتی که صاحب‌نظران و متخصصان حوزه انقلاب تأیید کنند که آن انقلاب، بازتاب‌دار است. به گواه اندیشمندان شرق و غرب، انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷ در ایران یک تحول بزرگ به حساب می‌آید که تأثیرات مهمی به همراه داشت. از جمله این نظریه پردازان، تدا اسکاچپول بود که چنان تحت تأثیر وقایع انقلاب اسلامی در ایران قرار گرفت که زمانی که متوجه شد فرضیه‌های وی در خصوص انقلاب قابل انطباق بر انقلاب ایران نبود، دست به تجدید نظر در برخی از مولفه‌های نظریه خود زد.

بر مبنای مولفه‌های نظریات انقلاب، انقلاب اسلامی ایران را می‌توان به عنوان اولین انقلاب شرقی و با محتوا و ایدئولوژی اسلامی و شرقی قلمداد کرد. این درحالی است که حتی انقلاب‌های روسیه و چین هم با نوعی اندیشه سیاسی غرب یعنی مارکسیسم و مائوئیسم رخ داده است. از طرفی دیگر، انقلاب اسلامی ایران را می‌توان به عنوان اولین انقلابی دانست که در یکی از ۵۷ کشور اسلامی عضو کنفرانس اسلامی اتفاق افتاد.

با وقوع انقلاب اسلامی در ایران، کشورهای جهان و مشخصاً کشورهای جهان اسلام، تحت تأثیر این تحول عظیم قرار گرفتند. در واقع، یکی از بازتاب‌های انقلاب اسلامی ایران بر جنبش‌های اسلامی بود که تا پیش از انقلاب، اندک بودند. همین تعداد اندک نیز تا قبل از انقلاب اسلامی یا منفعل بودند و یا در شرف ضعف و نابودی. این جنبش‌ها با پیروزی انقلاب اسلامی، مجدداً فعال و وارد مبارزه برای کسب قدرت به روش‌های مسالمت‌آمیز یا خشونت‌آمیز شدند. جنبش‌های جدیدی مانند الجهاد مصر، حزب اله لبنان، جبهه نجات اسلامی الجزایر، حزب الدعوه عراق و... بعد از انقلاب اسلامی شکل گرفت. حتی القاعده نیز به طور غیرمستقیم در اثر امواج اسلام‌گرایی که بعد از انقلاب ایران در کشورهای عربی شکل گرفت، ایجاد شد. شهید دکتر فتحی شقاقی از جمله کسانی بود که تحت تأثیر اندیشه‌های امام خمینی (ره) و گفتمان انقلاب اسلامی ایران توانست جنبش جهاد اسلامی فلسطین را پایه‌گذاری کند. پس سؤال اصلی در این مقاله این است که بازتاب انقلاب اسلامی بر جریان فکری، سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین چیست؟ نگارنده در راستای پاسخ به سؤال اصلی، با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری داده‌های کتابخانه‌ای، معتقد است که انقلاب اسلامی ایران بر شکل‌گیری و جریان فکری، سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین تأثیر مستقیمی گذاشته که این تأثیرات مبتنی بر مولفه‌هایی از قبیل: عقیده واحد مسلمانان، پیوند دین و سیاست، ابعاد جهانی انقلاب اسلامی، فرهنگ جهاد و شهادت، عدالت خواهی، مبارزه با استکبار جهانی، تشکیل حکومت اسلامی و وحدت‌گرایی می‌باشد. بدین ترتیب، در پژوهش حاضر، نگارنده درصدد است بازتاب‌های انقلاب اسلامی ایران بر جنبش جهاد اسلامی فلسطین مورد بحث و بررسی قرار دهد.

۱) چهارچوب مفهومی

۱-۱) مفهوم انقلاب

انقلاب در لغت به معنای برگشتن، برگشتن از گونه‌ای به گونه‌ای دیگر، دگرگون و متحول شدن، آشوب و شورش (عمید، ۱۳۷۳: ۲۵۳). در ادبیات مربوط به علم سیاست، انقلاب گونه‌ای از کنش سیاسی جمعی و توده‌ای تلقی می‌شود که در قالب منازعه‌ای خشونت‌آمیز در راستای گرفتن قدرت دولتی در داخل واحد سیاسی مستقلی به وقوع می‌پیوندد (بشیریه، ۱۳۸۲: ۱۹۳).

۱-۱) انقلاب اسلامی ایران

انقلاب اسلامی ایران را نمی‌توان تنها در قالب یک انقلاب سیاسی و یا دگرگونی و تحول اجتماعی قلمداد کرد، بلکه باید گفت این انقلاب درصدد احیای اسلام در ابعاد مختلف می‌باشد به طوری که متضمن بازگشت به اصول اسلام به عنوان مکتبی جامع و تضمین‌کننده حیات دنیایی و معنوی انسان است. امام خمینی با رهبری خود در سال ۱۳۵۷ توانست نظام سلطنتی را از بین برده و نظام اسلامی را جایگزین آن کند. در واقع، انقلاب اسلامی ایران دربرگیرنده مجموعه‌ای از ارزش‌ها، اصول، اهداف و تفکرات شیعی و نیز رفتارهای ملی می‌باشد که مشخصاً در ابعاد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی تجلی یافته است.

امام خمینی با مطرح کردن بحث صدور انقلاب، در پی آن بود تا توجه انقلاب و انقلابیون را به سوی مسلمانان و مستضعفان دنیا جلب کند به طوری که می‌بایست ایدئولوژی و مدل انقلاب اسلامی را در قالب یک مدل نوین به کشورهای دیگر صادر کرد. پس از آن دولت‌های مختلف، این اصل را در قالب چهار راهبرد: الگوسازی، تبلیغ و آگاه‌سازی، آموزش و حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش در تعامل با دیگران پیش برده‌اند (شفایی، ۱۳۸۸: ۱۵۷).

نشانه‌های بارزی از رویکرد به ملت‌های دیگر و نگاه حمایتی از آنان در برابر مستکبران و اشغالگران، در اندیشه بنیانگذار انقلاب اسلامی دیده می‌شود. این رویکرد مربوط به راهبرد فراسرزمینی انقلاب اسلامی است که این نهضت و تداوم آن را محدود به مرزهای جغرافیایی ایران ندانسته و دارای آرمان‌های بین‌المللی است. به طوری که امام خمینی (ره) نهضت ایران را یک نهضت اسلامی دانسته و می‌فرماید: «این نهضت ایران؛ نهضت مخصوص به خودش نبوده و نیست؛ برای اینکه اسلام مال طایفه خاصی نیست. اسلام برای بشر آمده است؛ نه برای مسلمین و نه برای ایران. انبیا مبعوث‌اند بر انسانها، و پیغمبر اسلام مبعوث بود بر انسانها. خطاب به ناس (است): یا ایها الناس. ما که نهضت کردیم، برای اسلام نهضت کردیم؛ جمهوری جمهوری اسلامی است؛ نهضت برای اسلام نمیتواند محصور باشد در یک کشور، و نمیتواند محصور باشد در حتی کشورهای اسلامی. نهضت برای اسلام، همان دنباله نهضت انبیاست. نهضت انبیا برای یک محل نبوده است» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۰: ۴۴۶).

علاوه بر بیانات امام خمینی مبنی بر صدور انقلاب، مبارزه با استکبار جهانی و دفاع از مظلومان و مستضعفین جهان، این نگاه جهانی انقلاب اسلامی در بعضی از اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی بیان شده است. برای نمونه، طبق اصل یکصد و پنجاه و دوم قانون اساسی ذکر شده است: «سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران براساس نفی هرگونه سلطه جوئی و سلطه پذیری، حفظ استقلال همه‌جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است».

امام خمینی، مجموعه بسیج را الگویی برای همه مستضعفین جهان و ملت‌های مسلمان عالم می‌داند (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۲: ۱۶۰). مطابق نظر ایشان، جمهوری اسلامی لازم است اقدامات همه‌جانبه خود را در راستای احیای هویت اسلامی مسلمانان دنیا شروع کرده به طوری که آنان را دعوت به تبعیت از اصول و روش تصاحب قدرت در دنیا کند و مانع از جاه‌طلبی و فزون‌طلبی صاحبان قدرت و پول و فریب شود (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۱: ۹۱).

امام خمینی همواره بر تلاش هسته‌های مقاومت حزب اله در سراسر جهان، جهت آزادسازی قدس تاکید می‌کردند. ایشان می‌فرمایند: «به یاری خداوند تعالی از قطرات پراکنده پیروان اسلام و توان معنوی امت محمد(ص) و امکانات کشورهای اسلامی باید استفاده کرد و با تشکیل هسته‌های مقاومت حزب‌الله در سراسر جهان، اسرائیل را از گذشته جنایت‌بار خود پشیمان و سرزمینهای غصب شده مسلمانان را از چنگال آنان خارج کرد» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۰: ۳۲۰).

بدین ترتیب، در اندیشه امام خمینی، صدور انقلاب اسلامی به دلیل ماهیت ایدئولوژیکی این انقلاب به عنوان وظیفه و تکلیف بوده و بر پایه مبانی و ارزش‌های اعتقادی بنا شده است که از نظر واقعیت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیز اجتناب‌ناپذیر می‌

باشد. به علاوه، در این اندیشه، نقطه‌ی هدف صدور انقلاب باید به سوی ملت‌های جهان باشد. همچنین لازم است ابعاد جامع صدور انقلاب مدنظر قرار گرفته شود تا در محیط فراملی، اهداف و منافع جمهوری اسلامی ایران محقق شود.

۲-۱) مفهوم جنبش اسلامی

مفهوم جنبش را می‌توان در چارچوب حرکت یا رفتار گروهی نسبتاً منظم و بادوام و مستمر در راستای دستیابی به یک هدف اجتماعی-سیاسی مشخص توضیح داد که مبتنی است بر نقشه‌ی معین انقلابی یا اصلاحی (آقابخشی، ۱۳۷۴: ۲۱۳).

از نظر دکتر کلیم صدیقی نهضت اسلامی، بخشی از امت است که در جهت تشکیل حکومت اسلامی، توانایی بسیج امکانات و منابع معنوی، مادی و انسانی خود را، داراست (صدیقی، ۱۳۷۵: ۱۰۷). تاکید این جنبش‌ها بر بازگشت به ارزشهای اسلامی و احیای اسلام اصیل، به عنوان تنها راه برون‌رفت از بحرانهای جهان اسلام می‌باشد.

۱-۲-۱) جنبش جهاد اسلامی فلسطین

جنبش جهاد اسلامی فلسطین را می‌توان به عنوان یک جنبش سیاسی و نظامی دانست که قصد دارد با روش مبارزه مسلحانه، رژیم صهیونیستی را نابود کرده و کشوری به نام فلسطین با حکومت اسلامی بنا کند. آغاز فعالیت‌های سیاسی این جنبش، از مساجد بوده که درواقع مبتنی بر اصول و اعتقادات اسلامی می‌باشد. به علاوه، اعضای آن، از یک سو، دیدگاه‌ها و نظرات خود را در مراسمات مذهبی، اعیاد و خطبه‌های نماز جمعه ترویج می‌کردند و از سوی دیگر، به فعالیت‌های مطبوعاتی می‌پرداختند. جنبش جهاد اسلامی را می‌توان دارای گرایش‌های ملی‌گرایانه فلسطینی دانست. به علاوه، این جنبش تحت تأثیر اندیشه‌های افرادی مانند سید حسن البنا و سید قطب و عز الدین قسام و آموزه‌های انقلاب اسلامی ایران قرار گرفت. اعضای این جنبش فلسطین را مرکز مبارزه تاریخی و مذهبی بین مسلمانان و یهودیان می‌دانند (غفاری‌هشجین، صفائیان، ۱۳۹۱: ۵۷).

در باب تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر جریان فکری و سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین، می‌توان به این نکته اشاره کرد که این انقلاب، منبع الهام برای جنبش جهاد اسلامی در حوزه‌های نظری و عملی می‌باشد به طوری که رهبران این جنبش، از اوایل تاسیس، سعی کردند مبتنی بر اندیشه‌ها و خط مشی‌های امام خمینی گام بردارند.

رهبران جنبش جهاد اسلامی معتقدند امام خمینی نه تنها سمبل و رهبر انقلاب اسلامی ایران می‌باشد، بلکه ایشان را دارای چنین ویژگی‌هایی در همه جا می‌دانند. از این رو، بنیانگذاران این جنبش، درصدد به کار بستن تجربیات انقلاب اسلامی ایران، در جهت آزادسازی فلسطین برآمدند. درواقع، نظر رهبران این جنبش، این است که اسلام، تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، دور از عرصه‌های مبارزاتی بوده است. این درحالی است که بعد از انقلاب ایران، مبارزان به این نتیجه رسیدند که اسلام تنها راه حل بوده و از این رو، بهترین روش جهت کسب پیروزی را، جهاد دانستند (ابوعمر، ۱۳۷۳: ۱۷۴).

در جنبش جهاد اسلامی، اسلام به عنوان شکل دهنده به اعتقادات و منش و روش زندگی بوده که در بحث چگونگی مواجهه با بحران‌های امت اسلامی، از تجزیه و تحلیل‌های مبتنی بر دستورات اسلام و قرآن استفاده می‌کند. همچنین مبتنی بر این آموزه‌های اسلامی است که به بسیج نیرو و مقابله با دشمن پرداخته است.

جهاد اسلامی معتقد است فلسطین، از رود تا دریا، سرزمین اسلامی و عربی بوده به طوری که اغماض از حتی یک وجب خاک این کشور، حرام شرعی است. همچنین رژیم صهیونیستی را به عنوان یک رژیم باطل و جعلی تلقی کرده که به رسمیت شناختن آن حرام شرعی است. آنها معتقدند در بین سال‌های ۱۹۴۸ تا ۱۹۷۸ که فلسطین صحنه مبارزه جنبش‌های آزادی‌خواه فلسطین علیه رژیم غاصب بود، همواره اسلام در مبانی فکری و مبارزاتی آنها جایگاهی نداشت و همین عامل را علت موفق نشدن جنبش‌ها در عرصه مبارزاتی قلمداد می‌کنند. درواقع، آنها فلسطین منهای اسلام یا اسلام منهای فلسطین را خطایی

راهبردی می دانستند. از این رو، جهاد اسلامی رویکرد دو گونه جنبش های فلسطینی را نمی پذیرفت. از یک سو، رویکرد جنبش های مبارز سکولار بود که هیچ نقش و جایگاهی برای اسلام در نظام فکری آنها وجود نداشت و از سویی دیگر جنبش های اسلامی بود که در اقدامات سیاسی خود، مبارزه مسلحانه را حذف کردند.

فلاذ، در آن برهه زمانی دکتر فتحی شقاقی با تأسیس جنبش جهاد اسلامی به عنوان راه سوم، صفحه جدیدی در عرصه مبارزاتی فلسطین گشود و معتقد است: «فلسطین جز از طریق اسلام مسلحانه آزاد نمی شود و اسلام احیا نمی شود مگر با آزادی فلسطین» (سید احمد، ۱۳۸۷: ۱۱۳-۱۱۲ به نقل از غفاری هسجین، صادقیان، ۱۳۹۱: ۵۸).

تلاش های جنبش جهاد اسلامی را می توان در راستای رسیدن به اهدافی از قبیل: از بین رفتن رژیم صهیونیستی و آزادی کامل فلسطین و برپایی حکومت اسلامی در سرزمین فلسطین؛ جذب کردن ملت فلسطین به مباحث اسلامی و جهاد و آماده سازی آنها جهت مبارزات نظامی و سیاسی با به کارگیری امکانات تربیتی و فرهنگی و تشکیلاتی؛ و کوشش در راستای بیدارسازی امت اسلام و ترغیب آنها به مسئولیت پذیری در قبال نقش تاریخی خود در خصوص مشارکت در جهاد با رژیم صهیونیستی دانست. همچنین، این جنبش معتقد است فلسطین مبتنی بر ادله قرآنی، تاریخی و واقع گرایانه، ویژگی هایی دارد که به محور اساسی وحدت و هویت دنیای اسلام تبدیل گشته است و جهان اسلام نیز هم نظرند که فلسطین باید از سلطه اشغالگران صهیونیست آزاد و با آنها مقابله شود. از این رو، لازم است مسلمانان به سوی وحدت و قیام همه جانبه و گسترده گام بردارند تا جبران سقوط و انحطاطی که در چند قرن، از سوی غرب به آنها تحمیل شد، شود (غفاری هسجین، صادقیان، ۱۳۹۱: ۵۸).

۳) بازتاب انقلاب اسلامی ایران بر جهاد اسلامی فلسطین

همانطور که اشاره شد بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، رهبران انقلاب اسلامی همواره موضوع فلسطین را مهم ترین مساله جهان اسلام دانسته و با توجه به ماهیت جهان شمول بودن این انقلاب توانستند تأثیرات مهمی در سطح شکل گیری جنبش های اسلامی و نیز تحولاتی عمیق در رویکرد جنبش های اسلامی موجود بگذارند. جنبش جهاد اسلامی فلسطین از جمله جنبش هایی بود که بعد از انقلاب اسلامی و تحت تأثیر مستقیم آموزه های انقلاب اسلامی ایران و اندیشه های امام خمینی (ره) به وجود آمدند. جنبش جهاد اسلامی، خود را در واقع امتداد فکری و عملی انقلاب اسلامی ایران میدانست و از ابتدای تاسیس رابطه نزدیکی با ایران داشت. جمهوری اسلامی نیز حمایت های معنوی اعم از فکری و ایدئولوژیکی و نیز مادی و لجستیکی از جنبش به عمل آورد.

بنیانگذار جنبش جهاد اسلامی، شهید دکتر فتحی شقاقی در کتاب «امام خمینی راه حل اسلامی و بدیل»، انقلاب اسلامی را الگوی عظیم و یگانه ای در تاریخ انقلاب های بشری می داند. به علاوه، وی، امام خمینی را طلبه ای دانش دوست، با تقوا، پرهیزکار و زاهد توصیف می کند که شاگردان خود را به طریق درویشان و مریدان خود تربیت نکرد بلکه درصد آماده سازی آنان به مانند پایگاه هایی برای انقلاب و اعتراض بود (شقاقی، ۱۳۹۵: ۴۷).

به علاوه، فتحی شقاقی فتح و ظفر فلسطینیان را در تبعیت از مسیر امام خمینی دانسته و درباره تأثیر انقلاب اسلامی بر مبارزه مردم فلسطین می گوید: «این انقلاب به ما فهماند که پیروزی ما در گرو پیروی از راه امام خمینی (ره) است؛ از همین رو، ناگهان در و دیوار مسجد الاقصی و مساجد دیگر با تصاویر حضرت امام (ره) تزئین شد؛ انتفاضه یکی از ثمرات بیداری اسلامی است که امام خمینی (ره) در منطقه و به ویژه در فلسطین به وجود آورد، پس بر ماست که در مبارزه برای رهایی از تسلط و اشغالگری اسرائیل ها از تمام راه حل های دیگر پرهیز کرده و با توجه به اصولی که امام در مبارزه با اسرائیل ارائه کرده اند، با دشمنان اسلام و مسلمانان مبارزه کنیم» (عباسی اشلقی، ۱۳۹۱: ۱۳۰).

با توجه به بیانات بنیانگذار جنبش جهاد اسلامی می توان به این نتیجه رسید که انقلاب اسلامی بر اندیشه و مبانی نظری این جنبش تأثیرات مهمی داشته است. بدین ترتیب، جهت بررسی بازتاب انقلاب اسلامی بر جنبش جهاد اسلامی لازم است مولفه های این تأثیرپذیری را برشمرد. از جمله این مولفه ها عبارتند از: عقیده واحد مسلمانان، پیوند دین و سیاست، ابعاد جهانی انقلاب اسلامی، فرهنگ جهاد و شهادت، عدالت خواهی، مبارزه با استکبار جهانی، تشکیل حکومت اسلامی و وحدت گرایي. تأثیرگذاری این مولفه ها بدین شرح است:

الف) عقیده واحد مسلمانان

با وجود اینکه انقلاب اسلامی ایران ریشه در اعتقادات شیعیان دارد اما مانند سایر مسلمانان معتقد به توحید و وحدانیت و رسالت پیامبر اکرم (ص) و معاد و زندگی پس از مرگ بوده و قرآن را به عنوان کتاب آسمانی و کعبه را نیز به عنوان قبله پذیرفته اند. همچنین بر مبنای تعالیم اسلامی، به صلح، برادری و برابری ایمان دارند.

امام خمینی(ره) در این باب فرمودند: «اگر مسلمانان اختلافات جزئی موسمی را که گاهی دارند، کنار بگذارند... اگر وحدت کلمه خودشان را حفظ کنند... در کلمه توحید که مشترک بین همه است، در مصالح اسلامی که مشترک بین همه است، با هم توحید کلمه کنند، دیگر یهود به فلسطین طمع نمی کند...» (موسوی خمینی، ج ۲: ۳۳).

به علاوه، دکتر فتحی شقاقی با اشاره به اینکه اختلاف در مساله سنی و شیعه و اصالت نداشتن این اختلاف معتقد است: «این اختلاف موضعی ریشه دار و راستین نیست، بلکه موضعی ناگهانی است که از سوی دیگران بر این جوانان با اخلاص و پاک تحمیل گشته است» (شقاقی، ۱۳۹۵: ۱۶۴)، همچنین وی بیان می کند: «جوه مشترک بین دو بال مسلمانان سنی و شیعه تقریباً بلکه عملاً پیکره این انقلاب را براساس خاستگاهها، هدفها، ابزارها و انگیزه های آن تشکیل می دهد. در واقع اختلاف بین شیعه و سنی هیچ تأثیر مثبت یا منفی بر ماهیت و خط سیر انقلاب نمی گذارد» (شقاقی، ۱۳۹۵: ۶۳).

بدین ترتیب، بیانات رهبران انقلاب اسلامی و جنبش جهاد اسلامی حاکی از تأثیرات انقلاب اسلامی بر جهاد اسلامی بوده و نشان دهنده درک آنان از لزوم همگرایی جهان اسلام و کنار گذاشتن اختلافاتشان است.

ب) پیوند دین و سیاست

یکی از مبانی اندیشه انقلاب اسلامی ایران، دیدگاه پیوند بین دین و سیاست است که سبب گره خوردن روحانیت شیعه و مبارزه و تلاش آنها برای مقابله با استبداد و استکبار می باشد. بعد از ورود و ورود تجدد به جهان اسلام و مشخصاً ایران، غرب گرایان درصدد ترویج و گسترش سکولاریسم و اندیشه جدایی دین از سیاست برآمدند.

امام خمینی به عنوان یک عالم دینی، با اعتقاد به پیوند بین دین و سیاست، رهبری مبارزه سیاسی را بر عهده گرفت. امام خمینی در این باب بیان می کنند: «هیچگونه تناقضی بین رهبری مذهبی و سیاسی نیست بلکه همچنان که مبارزه سیاسی بخشی از وظایف و واجبات دینی و مذهبی است، رهبری و هدایت کردن مبارزات سیاسی گوشه های از وظایف و مسئولیتهای یک رهبر دینی است. کافی است شما به زندگی پیامبر بزرگ اسلام (ص) و نیز زندگی امام علی(ع) نگاه کنید که هم یک رهبر مذهبی هستند و هم یک رهبر سیاسی. و این مسئله در فرهنگ شیعه از مسائل بسیار روشن است و هر مسلمان شیعی وظیفه یک رهبر مذهبی و دینی میداند که در سرنوشت سیاسی و اجتماعی جامعه مستقیماً دخالت کند و هدایت و نقش تعیین کننده خود را انجام دهد» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۵: ۳۸۹).

به علاوه، ایشان شعار جدایی دین از سیاست را جزو تبلیغات استعماری می دانند (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۵: ۱۸۹). همچنین ایشان با باور عمیق به تفکیک ناپذیری دین از سیاست، تاسیس حکومت را از اهداف اصلی دین اسلام می دانند (خسروی، ۱۳۹۱: ۱۲۵). این موضوع در شکل دهی به هویت هسته های مقاومت اسلامی نیز اهمیت زیادی پیدا میکند. نگاه

آمیخته میان دین و سیاست، به مبارزه دینی هویت بخشیده از مبارزات جریان‌ات سکولار تفکیک می‌نماید. همین اصل ضامن اسلامی و دینی بودن مبارزه و حرکت هسته مقاومت خواهد بود.

بدین ترتیب، وقوع انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی، تأثیرات زیادی بر جنبش‌های اسلامی داشت. از جمله این آثار بر شکل‌گیری و جریات فکری جنبش جهاد اسلامی بود که این جنبش در هنگامی که از یک سو اسلام در عرصه مبارزه با رژیم صهیونیستی نقش چندانی نداشت و از سوی دیگر، اندیشه‌های مادی‌گرایانه و غیرمذهبی به ویژه ناسیونالیسم و لیبرالیسم و کمونیسم نیز ناتوان از نجات ملت‌های اسلامی بودند، با به کارگیری ایدئولوژی اسلامی در بحث مقاومت فلسطین، به اندیشه جدایی دین از سیاست پایان داد. در واقع، ساختار تشکیلاتی و روش مبارزاتی این جنبش مبتنی بر دین اسلام شکل گرفت.

شیخ عبدالله شامی از مبارزین جنبش جهاد اسلامی بیان می‌کند: «پس از انقلاب اسلامی ایران، مردم فلسطین دریافتند که برای آزادی، به قرآن و تفنگ نیاز دارند» (شیرودی، ۱۳۸۳: ۱۹۳)

پ) ابعاد جهانی انقلاب اسلامی

همانطور که آموزه‌های اسلامی برای قوم یا گروهی خاص نبوده و در بعد زمان و مکان نمی‌گنجد، انقلاب اسلامی ایران نیز با توجه به دارا بودن مبانی اسلامی و قرآنی مختص مرزهای جغرافیایی ویژه‌ای نبوده و آموزه‌های آن می‌تواند ابعاد جهانی به خود می‌گیرد.

در این راستا، امام خمینی انقلاب اسلامی را محدود به ایران نمی‌داند و بیان می‌کنند: «انقلاب مردم ایران نقطه شروع انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت است که خداوند بر همه مسلمانان و جهانیان منت نهد و ظهور و فرجش را در عصر حاضر قرار دهد» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۱: ۳۲۷).

به همین دلیل، جنبش‌های اسلامی و جریان مقاومت نیز با تاسی از این اندیشه امام خمینی مبنی بر جهان شمول بودن انقلاب اسلامی، نوعی مرجعیت فکری و گفتمانی را در این حوزه پذیرفته‌اند. از این رو، دکتر فتحی شقاقی معتقد است انقلاب اسلامی، انقلابی قرآنی بوده و متعلق به فرقه‌ای خاص نبوده است (شقاقی، ۱۳۹۵: ۶۳). همچنین ایشان، انتفاضه را از ثمرات بیداری اسلامی ناشی از انقلاب اسلامی و اندیشه امام خمینی (ره) در منطقه و به ویژه در فلسطین دانسته و تأکید می‌کند پیروزی فلسطین در گرو پیروی از راه امام خمینی است.

رمضان عبدالله شلح، دبیرکل سابق جنبش جهاد اسلامی فلسطین در ملاقات با مقام معظم رهبری آیت اله خامنه‌ای، در ۱۲ اردیبهشت سال ۱۳۹۵ درباره جایگاه ایران نزد فلسطینیان در گذشته و اکنون، گفت: اگر ایران نبود معلوم نبود چه بر سر ما و کشورهای اسلامی می‌آمد (آنا، ۱۳۹۹).

زیاد نخاله دبیرکل فعلی جنبش جهاد اسلامی در پیام روز قدس در سال ۱۴۰۰ شمسی با سلام و درود بر روح امام خمینی، بیان کرد: «در روز قدس تعظیم می‌کنیم در برابر روح شهدای این مسیر و درود می‌فرستیم به روح حضرت امام خمینی (ره) که روز قدس را اعلام فرمودند و به ایشان می‌گوییم که دیروز تو از قدس پاسداری کردی تا امروز میلیونها مسلمان و مستضعف جهان، سربلند با یادت زندگی کنند» (تسنیم، ۱۴۰۰).

محمد عبدالله شلح، عضو ارشد جنبش جهاد اسلامی درباره رابطه رمضان شلح با محور مقاومت گفت: «با وجود اینکه جهاد اسلامی در آغاز روابط خود با جمهوری اسلامی ایران بهای سنگینی را پرداخت کرد و در اوایل این ارتباط، جنبش جهاد اسلامی به تشیع متهم شد و آن هم در اوایل انقلاب اسلامی و در زمان امام خمینی (ره) بود، عرب‌ها و اهل تسنن انتظار چنین رابطه‌ای را نداشتند، اما نگاه جهاد اسلامی از زمان فتحی الشقاقی (بنیانگذار جنبش جهاد) و پس از آن دکتر رمضان شلح، در

طول این سال‌ها کارآمدی و لیاقت خود را ثابت کرد تا جایی که همه گروه‌های مقاومت امروز در برقراری روابط با جمهوری اسلامی ایران و به ویژه محور مقاومت در سوریه و لبنان از یکدیگر پیشی می‌گیرند» (ایسنا، ۱۳۹۹).

ت) فرهنگ جهاد و شهادت

بحث جهاد و شهادت از موضوعات مهمی است که در قرآن بارها به آن اشاره شده است. قرآن کریم با تاکید بر دارا بودن جهاد کنندگان در راه خدا از عظیم‌ترین درجات نزد خدا می‌فرماید: «الَّذِينَ آمَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَ أُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ» (توبه، ۲۹). امام خمینی (ره) با اتکا بر آیات قرآن درباره ضرورت جهاد بیان می‌کند: «ما در عصری واقع هستیم که شیاطین عالم هجوم به انسانها و ارزشهای انسانی آورده‌اند و میخواهند که دنیا را به سلطه شیطان درآورند. ما در این عصر با اتکا به خدای تبارک و تعالی و استمداد از اسلام و قرآن کریم و ولی عصر (عج) باید خودمان کوشش کنیم و خودمان جهاد کنیم؛ جهاد در دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها، جهاد در کارخانه‌ها و کارگری‌ها، جهاد در کشاورزی‌ها، جهاد در مدارس، جهاد در دانشگاه‌ها، جهاد در همه جا، جهاد در جبهه‌ها و جهاد در پشت جبهه‌ها» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۷: ۴۱).

از این رو، فتحی شقاقی با تاسی از اندیشه‌های امام خمینی، تنها راه حل مساله فلسطین را جهاد اسلامی می‌داند و معتقد است: «حرکت اسلامی جهادی پیشتاز امت است که مراحل سخت استقامت، مقاومت و جهاد مداوم آن را به سوی پیروزی رهنمون می‌کند» (شقاقی، ۱۳۹۵: ۲۹۰). به علاوه، سخنگوی جنبش جهاد اسلامی فلسطین در دیدار با امام خمینی اظهار کرد: «ملت مسلمان و بزرگ ما، با وقوع انقلاب شما، پی برد که راهش، راه جهاد و مبارزه است». یکی از رهبران جنبش جهاد اسلامی به نام شیخ اسعد تمیمی ذکر می‌کند: «اسلام، تا وقوع انقلاب ایران، از صحنه نبرد غایب بود، حتی در حوزه واژگان، برای نمونه به جای جهاد، کلماتی مانند نضال و کفاح به کار گرفته می‌شد» (کهرودی، ۱۳۸۰: ۱۹۹).

زیاد نخاله دبیرکل جنبش جهاد اسلامی در پیام روز قدس در سال ۱۴۰۰ شمسی اذعان داشت: «در روز قدس به ملت و امت - مان می‌گوییم که رنج جهاد هزار بار بزرگتر و بهتر از رنج تسلیم شدن است به همین دلیل راه تسلیم در برابر پروژه آمریکایی صهیونیستی راه امت ما نیست بلکه راه ما، راه مبارزه است» (تسنیم، ۱۴۰۰).

به علاوه، شهادت‌طلبی نیز یکی دیگر از مبانی اسلام است که بعد از انقلاب اسلامی کارآمدی خود را ثابت کرده است. خداوند در قرآن با تاکید بر خریداری کردن جان و مال مومنانی که در راه خدا می‌جنگند و میکشند و کشته می‌شوند به بهای بهشت، می‌فرماید: «إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقْتُلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ...» (توبه، ۱۱۱). امام خمینی مبتنی بر این آیات ذکر می‌کنند: «این حس شهادت‌خواهی و فداکاری بود که یک ملتی که هیچ نداشت بر طاغوت غلبه داد» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ۱۳۸۹، ج ۱۰: ۱۲۲).

نگاه و آرمان شهادت‌طلبانه سبب پیشرو بودن و شکست‌ناپذیری مبارزه شده و همین عامل سبب پیروزی در نبردهای مهمی از قبیل رهایی فلسطین از چنگال رژیم غاصب صهیونیستی می‌شود. در این راستا، جنبش‌های اسلامی از جمله جهاد اسلامی، تحت تأثیر گفتمان انقلاب اسلامی، فرهنگ جهاد و شهادت را به عنوان اصول اساسی مبارزات خود پذیرفته‌اند. در حالی که اصولی از قبیل جهاد، شهادت و ایثار و فداکاری را می‌توان در چارچوب نمادهای حرکت‌های انقلابی شیعیان و شعارهای انقلاب اسلامی قرار داد، جنبش جهاد اسلامی فلسطین، علی‌رغم اینکه اهل سنت بودند، چنین اصولی را به عنوان تکلیف و فریضه دینی خود محسوب می‌کردند (شیرودی، ۱۳۸۳: ۱۹۷). در این راستا، فتحی شقاقی روحیه جهاد و شهادت را راه‌گشای مشکلات مسلمین می‌دانست.

همچنین زیاد نخاله، در پیام روز قدس در سال ۱۴۰۰ شمسی با یاد و خاطره شهدای قدس، بیان کردند: «در روز قدس باید به یاد آوریم شهید قدس را، شهید عظیم حاج قاسم سلیمانی که مقاومت و فلسطین او را از دست دادند و به یاد آوریم تمام اشخاصی را که در راه قدس به شهادت رسیدند» (تسنیم، ۱۴۰۰).

ث) عدالت خواهی

عدالتخواهی از جمله مهمترین اهداف قیام انبیاء بوده است و بر همین اساس، مبنای هر حرکت مبارزاتی و برایشان اسلامی است. امام خمینی با استناد به آیات قرآن مانند «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ...» (حدید، ۲۵)، اهمیت و جایگاه عدالت اجتماعی را یکی از اهداف بلند بعثت انبیا میداند و میفرماید: «غایت این است که مردم قیام به قسط بکنند، عدالت اجتماعی در بین مردم باشد، ظلمها از بین برود، ستمگریها از بین برود، ضعفا به آنها رسیدگی بشود، قیام به قسط بشود» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۵: ۲۱۳). همچنین ایشان معتقدند: «سرلوحه هدفان اسلام و احکام عدالت پرور آن باشد؛ و ناچار بدون حکومت اسلامی عدالت خواه، رسیدن به این هدف محال است» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۳: ۳۲۲). بنابراین امام خمینی لازمه اجرای احکام اسلامی را تشکیل حکومت اسلامی مبتنی بر عدل می داند.

دکتر فتحی شقاقی با اشاره به درک فراگیر و انقلابی امام خمینی از اسلام، معتقد است ایشان اسلام را دین مجاهدانی می داند که درصدد احقاق حق و عدالت هستند. همچنین تاکید میکند: «امام خمینی موضع گیری اسلامی، انقلابی و جالبی اتخاذ می کند زمانی که رودرروی بعضی شیعیان می ایستد که به انتظار مهدی می نشینند تا بیاید و حکومت اسلامی را برپا سازد و عدالت را در زمین بگستراند و در پاسخ به این سخنان بیان می کند که اعتقاد به این مطالب بدتر از اعتقاد به منسوخ شدن اسلام است» (شقاقی، ۱۳۹۵: ۵۲). از این رو، جنبش جهاد اسلامی متأثر از انقلاب اسلامی ایران، طرفدار برپایی کشور اسلامی در سرزمین فلسطین بر مبنای عدالت، آزادی و مساوات است.

ج) مبارزه با استکبار جهانی

یکی از شعارهای انقلاب اسلامی که مبتنی بر آیات قرآن است، مبارزه با مستکبران می باشد. انقلاب اسلامی با شعار نه شرقی و نه غربی پرچم مبارزه با دشمن مشترک جهان اسلام را به دست گرفته است. در این راستا، به طور مشخص می توان گفت دشمن مشترک انقلاب اسلامی و جنبش جهاد اسلامی، استکبار جهانی است. این استکبار جهانی به سرکردگی آمریکا و رژیم غاصب و جعلی صهیونیستی بوده که کیان اسلام را تهدید می کند.

امام خمینی (ره) در باب این دشمن مشترک فرمود: «دشمن مشترک ما که امروز اسرائیل و آمریکا و امثال این هاست که می خواهد حیثیت ما را از بین ببرند، و ما را تحت ستم دوباره قرار بدهند، این دشمن مشترک را دفع کنید» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۶: ۲۸۹). همچنین امام خمینی تنها راه متحد کردن امت اسلامی را، سرنگونی حکومت های دست نشانده استعمار می داند.

بنیانگذار جنبش جهاد اسلامی بیان می کند: «شکل آرمانی تر مبارزه با وحدت حرکت اسلامی در رویارویی با طرح امپریالیسم و دو بخش آن یعنی رژیم های موجود و اسرائیل آغاز خواهد شد. حرکت اسلامی باید به طور همزمان با این رژیم ها و اسرائیل مبارزه کند» (شقاقی، ۱۳۹۵: ۲۹۱). همچنین با توجه به این که رهبران جنبش جهاد اسلامی به رسمیت نشناختن حضور رژیم صهیونیستی بر هر وجه از خاک فلسطین را حرام شرعی می دانند، از اهداف جنبش جهاد اسلامی را آماده سازی و بسیج مردم فلسطین برای جهاد نظامی و سیاسی برای انجام جهاد واجب در راه نابودی رژیم صهیونیستی و آزادی فلسطین ذکر کرده اند.

جنبش جهاد اسلامی معتقد است تاسیس رژیم صهیونیستی تنها قسمتی از برنامه گسترده استعمار در منطقه غرب آسیا می باشد که در صدد نابودی وحدت کشورهای اسلامی و امت اسلام است. از این رو، این جنبش لازم می داند مسلمانان جهان برای آزادسازی فلسطین بسیج شوند. در واقع، رهبران این جنبش تنها راه رهایی و آزادی فلسطین را، رد و عدم پذیرش هر گونه طرح صلح با رژیم صهیونیستی و نبرد مسلحانه تا آزادسازی این کشور به طور کامل می دانند (جاویدی، ۱۳۹۳: ۷۶).

محمد شلح، عضو ارشد جنبش جهاد اسلامی فلسطین و برادر رمضان عبدالله شلح (دبیرکل فقید جهاد اسلامی فلسطین) بیان کرد: «در شرایطی که مزدوران رژیم صهیونیستی برای عادی سازی روابط با دشمن جنایتکار اقدام کردند و حکام آنها از رژیم صهیونیستی حمایت می کنند، ما که اهل حق هستیم باید حقیقت را بگوییم و اعلام کنیم که در کنار حق ایستاده ایم. چیزی باقی نمانده که باعث شود ما از قلب فلسطین این موضوع را مخفی کنیم که ما محوری که می خواهیم را برگزیدیم و ارتشی را که در هر رویارویی در کنار آن قرار خواهیم گرفت، انتخاب کردیم. ما اعلام می کنیم که از جمهوری اسلامی ایران در رویارویی با آمریکا و رژیم صهیونیستی حمایت خواهیم کرد» (ایرنا، ۱۳۹۹).

آیت اله خامنه ای در دیدار با رمضان عبدالله شلح دبیرکل سابق جهاد اسلامی در سال ۱۳۹۵ شمسی، با ابراز خرسندی از طرح ۱۰ ماده ای جنبش جهاد اسلامی برای وحدت و مقاومت در مقابل صهیونیست ها بیان کردند: «تأکید بر مبارزه، نفی کامل قراردادهای سازش، اصرار بر اتحاد گروه های فلسطینی و محکوم کردن تلاش برخی کشورهای مرتجع برای سازش با دشمن، از مفاد مهم این طرح است. این طرح باید اجرایی شود و بی تردید کسانی هستند که مأموریت دارند مانع تحقق مفاد طرح ۱۰ ماده ای جنبش جهاد اسلامی شوند، بنابراین باید مراقب بود این طرح، بر روی کاغذ نماند و در پس تحسین های اولیه و تاکتیکی، به تدریج فراموش نشود» (آنا، ۱۳۹۹).

زیاد نخاله دبیر کل فعلی جنبش جهاد اسلامی فلسطین، با تأکید بر تداوم مبارزه تمامی گروه های محور مقاومت تا برافراشتن پرچم فلسطین در سراسر سرزمین های فلسطینی به پایتختی قدس، بیان کرد: «امروز ملت فلسطین به جمهوری اسلامی ایران به عنوان تنها کشور در منطقه و جهان نگاه میکنند که در برابر اقدامات نا امن سازی منطقه از رژیم صهیونیستی با قدرت عمل می کند» (مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۹).

بدین ترتیب، گفتمان انقلاب اسلامی و مواضع ضدامپریالیستی و ضداستعماری آن که بیشتر مسلمانان جهان در مورد آن هم نظر بودند، بر جنبش جهاد اسلامی فلسطین تأثیر مستقیم داشته است.

ج) تشکیل حکومت اسلامی

جنبش جهاد اسلامی متأثر از انقلاب اسلامی ایران در پی آن است که ظلم و فساد و بی عدالتی را در جامعه اسلامی از بین ببرد و مبتنی بر قدرت الهی و توده های مردم، قدرت های فاسد را نفی کرده و حکومت اسلامی را برپا کند. در این مورد، امام خمینی (ره) می فرماید: «همه در میدان باشند، با هم باشند، ما می خواهیم حفظ اسلام را بکنیم، با کناره گیری نمیشود حفظ کرد، خیال نکنید که با کناره گیری تکلیف از شما سلب می شود» (موسوی خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۰: ۶).

در واقع، انقلاب اسلامی با بخشیدن روح تازه به اسلام و مسلمانان جهان را می توان عامل شکست مارکسیسم، لیبرالیسم و ناسیونالیسم در اداره و سازماندهی امت اسلامی قلمداد کرد. بدین ترتیب، با وقوع این انقلاب، جهان اسلام به این نتیجه رسیدند که تنها راه حل زندگی سیاسی مسلمانان و مشکلات آنها، به کار بستن آموزه های اسلامی است.

اعتقاد شیخ عبدالعزیز عوده، رهبر جهاد اسلامی فلسطین این است که مهم ترین و اساسی ترین کوشش و اقدام در راستای بیداری اسلامی امت، انقلاب خمینی (ره) بود. به علاوه، در منشور داخلی جهاد اسلامی تأکید شده هدف این جنبش آزادی فلسطین و برپایی کشور اسلامی بوده و بیان می کند جنبش جهاد اسلامی فلسطین جنبشی مردمی، مجاهد و مستقل است که

اسلام پایه و اساس آن بوده و اقدام مردمی و جهاد مسلحانه چارچوب و روش آن است و هدف آن نیز آزادی کامل فلسطین از اشغال صهیونیست ها و نابودی اشغالگران و برپایی حکومتی اسلامی بر سرزمین فلسطین است که نوید بخش تحقق عدالت، آزادی و مساوات است. بدین ترتیب، این مولفه نیز بسترهای لازم جهت تأثیرپذیری جنبش جهاد اسلامی از انقلاب اسلامی را فراهم کرده است.

ح) وحدت گرایی

یکی از مولفه هایی که سبب گرایش جنبش های اسلامی معاصر بالأخص جنبش جهاد اسلامی به انقلاب اسلامی شده است بحث وحدت بین مسلمانان مذاهب مختلف و تاکید انقلاب اسلامی و رهبران آن بر الزام به وحدت گرایی جهت رسیدن به پیروزی در عرصه های سیاسی و مبارزاتی داخلی و خارجی می باشد. انقلاب اسلامی مبتنی بر آموزه های اسلام ناب محمدی(ص) معتقد است میان مسلمانان سیاه و سفید، اروپایی و غیراروپایی تفاوتی وجود ندارد و نباید بر وجوه تفرقه برانگیز در بین مسلمانان تاکید کرد، بلکه لازم است در راستای وحدت بین آنها گام برداشت. از جمله اقدامات وحدت آمیز عبارتند از: صدور فتوای امام خمینی(ره) علیه سلمان رشدی، تاسیس دارالتقریب فرق اسلامی، برگزاری هفته وحدت، برگزاری روز قدس و ... می باشد.

در این راستا، می توان ذکر کرد که بر مبنای چنین آموزه هایی از انقلاب اسلامی است که طیف وسیعی از گروه های غیرشیعی و جنبش های آزادی بخش غیراسلامی در دنیا، انقلاب ایران را به عنوان الگوی خود در عرصه نظر و عمل قرار دادند. برای نمونه، عملیات های شهادت طلبانه مسلمانان اهل سنت فلسطینی، با نام و یاد امام خمینی(ره) انجام می شود. مجیب الرحمان شامی، روزنامه نگار پاکستانی معتقد است که امام خمینی علی رغم اینکه یک رهبر شیعه بودند، تبلیغ کننده جدایی بین مذاهب نبوده و فریادشان برای اسلام بود که خود این ویژگی نشان دهنده تأثیر بزرگ ایشان بر جهان اسلام است (شیرودی، ۱۳۸۳: ۱۹۰).

شهید فتحی شقاقی با اشاره به دیدگاه امام خمینی مبنی بر ضرورت وحدت کشورهای اسلامی در مقابل استعمار، معتقد است: «به دلیل یکپارچگی عناصر طرح امپریالیستی و وحدت دشمن، وحدت حرکت اسلامی یا وحدت گروه های جهادی دست کم به عنوان هسته مرحله نخست، علاوه بر اینکه یک وظیفه شرعی است، یک ضرورت واقع بینانه با اهمیت بسیار بالا در راستای شروع رویارویی همه جانبه تلقی می گردد» (شقاقی، ۱۳۹۵: ۲۹۰). بنابراین طبق مبانی جنبش جهاد اسلامی، اتحاد همه نیروهای اسلامی و ملی در عرصه مبارزه برای فلسطین شرط اساسی ادامه و استقامت پروژه امت جهادی علیه دشمن صهیونیست است.

مقام معظم رهبری، آیت اله خامنه ای وحدت را بزرگترین سلاح فلسطینی ها می داند. همچنین ایشان با تاکید بر لزوم وحدت از داخل بین مردم فلسطین، دشمنان این وحدت را رژیم صهیونیستی و آمریکا و برخی قدرتهای سیاسی دیگر می دانند. ایشان معتقدند که اگر از درون خود جامعه فلسطینی وحدت شکنی نشود، دشمنان بیرونی نخواهند توانست کاری بکنند. محور این وحدت باید جهاد داخلی و عدم اعتماد به دشمنان باشد. دشمن اصلی فلسطینیان، یعنی آمریکا و انگلیس و صهیونیست های خبیث را نباید تکیه گاه سیاست های فلسطینی قرار داد (ایرنا، ۱۴۰۰).

بدین ترتیب، با توجه به اینکه فتحی شقاقی قائل به ساختگی بودن اختلاف بین شیعه و سنی بوده و بر لزوم وحدت برای پیروزی بر استکبار متاثر از اندیشه امام خمینی تاکید داشته است، می توان بازتاب مولفه وحدت گرایی را در گفتمان انقلاب اسلامی بر مبنای جنبش جهاد اسلامی مشاهده کرد.

نتیجه گیری

تأثیرات انقلاب اسلامی ایران را در حوزه سیاست و روابط بین الملل، می توان در جایگاه یک انقلاب تحول آفرین و تحرک آفرین در بین دول زیر سلطه بیگانگان و همچنین جنبش های آزادی بخش جهان بررسی کرد. در این پژوهش، تأثیرات انقلاب اسلامی ایران بر جنبش جهاد اسلامی فلسطین مورد بحث و بررسی قرار گرفت. یافته های پژوهش حاضر در پاسخ به سؤال مطروحه، نشان می دهد که انقلاب اسلامی ایران حاصل نهضتی بود که سال ها قبل از انقلاب شکل گرفته و روابط خوبی با سایر جنبش های آزادی بخش دنیا داشت. پیروزی انقلاب اسلامی ایران در برهه ای از تاریخ رقم خورد که دین به عنوان افیون توده ها به حساب می آمد و دین گرایی و مشخصا اسلام گرایی در عرصه سیاسی و مبارزاتی طرفدارانی نداشت. جنبش های آزادی بخش جهان اسلام نیز چه آنها که قبل از انقلاب اسلامی موجودیت داشتند و چه آنها که بعد از انقلاب اسلامی شکل گرفتند، متأثر از انقلاب اسلامی توانستند بیش از پیش به نظام فکری خود را مبتنی بر اسلام تقویت کنند. در این راستا، انقلاب اسلامی به طور مشخص توانسته است تأثیر مستقیمی بر شکل گیری، جریان فکری، سیاسی و مبارزاتی جنبش جهاد اسلامی فلسطین بگذارد. انقلاب اسلامی مبتنی بر مولفه های مختلفی که ریشه در آموزه های اسلام دارد، بر جنبش جهاد اسلامی و اندیشه های رهبران آن تأثیر گذاشته است که عبارتند از: عقیده واحد مسلمانان، پیوند دین و سیاست، جهان شمولی آموزه های انقلاب اسلامی، فرهنگ جهاد و شهادت، عدالت خواهی، مبارزه با استکبار جهانی، تشکیل حکومت اسلامی و وحدت گرایی. فلذا، انقلاب اسلامی ایران با جرات و جسارت بخشیدن به اسلام گرایان، نشان داده است اسلام به ملتی تعلق ندارد و هدف آن نجات مستضعفین جهان از یوغ مستکبران است.

منابع و ماخذ

الف) مقالات و کتب

۱. ابوعمرو، زیاد (۱۳۷۳)، جنبش اسلامی در کرانه غربی و نوار غزه، مترجم: حسن خامه یار، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۲. آقابخشی، علی (۱۳۷۴)، فرهنگ علوم سیاسی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
۳. بشیریه، حسین (۱۳۸۲)، آموزش دانش سیاسی، مبانی علم سیاست نظری و تاسیسی، تهران: نگاه معاصر.
۴. جاویدی، رقیه (۱۳۹۳)، بازتاب انقلاب اسلامی بر سازمان جهاد اسلامی فلسطین، فصلنامه علمی-تخصصی فرهنگ پژوهش، شماره ۱۸، ویژه علوم سیاسی، تابستان.
۵. خسروی، علیرضا (۱۳۹۵)، مکتب امنیتی امام خمینی؛ مبادی و مبانی امنیت در گفتمان انقلاب اسلامی، تهران: موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران.
۶. شفایی، امان الله (۱۳۸۸)، تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر تحولات سیاسی منطقه قفقاز، فصلنامه علوم سیاسی، سال دوازدهم، شماره ۴۸.
۷. شقاقی، فتحی (۱۳۹۵)، امام خمینی، تنها گزینه، شیعه و سنی غوغای ساختگی، مرکزیت مساله فلسطین، مترجم سید هادی خسروشاهی، تهران: انتشارات اطلاعات.
۸. شیرودی، مرتضی (۱۳۸۳)، انقلاب اسلامی و جنبش های اسلامی، فصلنامه اندیشه انقلاب اسلامی، شماره ۱۰.
۹. صدیقی، کلیم (۱۳۷۵)، مسائل نهضت های اسلامی، ترجمه سیدهادی خسروشاهی، تهران: انتشارات مؤسسه اطلاعات.
۱۰. عباسی اشلقی، مجید (۱۳۹۱)، بازتاب های معناگرایانه انقلاب اسلامی ایران بر اسلام گرایی در خاورمیانه، فصلنامه راهبرد، سال بیست و یکم، شماره ۶۲، بهار.
۱۱. عمید، حسن (۱۳۶۳)، فرهنگ فارسی عمید، تهران: موسسه انتشارات امیرکبیر.

۱۲. غفاری هشجین، زاهد، صادقین، هاجر (۱۳۹۱)، نقش جنبش های اسلامی در تقویت هویت اسلامی در عرصه ی جهانی شدن با تاکید بر جنبش های اسلامی فلسطین، فصلنامه دانش سیاسی و بین المللی، سال اول، شماره ۱.
۱۳. موسوی خمینی، روح اله (۱۳۸۹)، صحیفه امام، ۲۱ جلد، تهران: موسسه نشر و تنظیم آثار امام خمینی (ره).

(ب) سایت های اینترنتی:

۱. خبرگزاری ایرنا (۱۳۹۹)، «عضو ارشد جهاد اسلامی فلسطین: حامی جمهوری اسلامی ایران هستیم»،
www.irna.ir/news/84173118
۲. خبرگزاری ایرنا (۱۴۰۰)، «وحدت موثرترین سلاح فلسطینی ها برای مقابله با رژیم صهیونیستی»،
www.irna.ir/news/84324152
۳. خبرگزاری آنا (۱۳۹۹)، «گزارش مزدهای که رمضان عبدالله در دیدار با رهبر معظم انقلاب اسلامی شنید/بوسه حاج قاسم بر پیشانی رهبر فقید جهاد اسلامی»،
www.ana.press/x6cQG
۴. خبرگزاری ایسنا (۱۳۹۹)، «رمضان شلح با عماد مغنیه و سردار سلیمانی ارتباط میدانی داشت»،
<https://www.isna.ir/news/99032113783>
۵. خبرگزاری تسنیم (۱۴۰۰)، «پیام زیاد نخاله به وینار روز قدس روز مستضعفین»،
<https://tn.ai/2500009>
۶. مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۹)، «تجلیل از مقاومت مردم فلسطین در برابر رژیم صهیونیستی»،
<https://rc.mailis.ir/fa/news/show/1562298>

The reflection of Iran's Islamic revolution on the intellectual, political and campaigning current of the Palestinian Islamic Jihad movement

Mehraneh Sadati

Phd Student of the reflection of Iran's Islamic revolution on the Islamic world at Shahed University

Abstract

The Iranian Islamic Revolution in 1979 led to important changes in the world, especially the Islamic world, in various fields. A revolution based on the religion of Islam, in a period when religion was referred to as the opium of the masses, caused the tendency of Islamist tendencies and the formation and expansion of Islamic movements. Among those who were able to mobilize the people to fight against the Zionist regime under the influence of the discourse of the Islamic Revolution of Iran, was the martyr Dr. Fathi Shaghghi, who founded the Palestinian Islamic Jihad movement. The main question of the article is, what is the reflection of the Islamic revolution on the intellectual, political and campaigning current of the Palestinian Islamic Jihad movement? Using the descriptive-analytical method and collecting library data, the author believes that the Iranian Islamic Revolution has had a direct impact on the formation and intellectual, political and campaigning flow of the Palestinian Islamic Jihad movement, which is based on the components of These are: the single belief of Muslims, the connection between religion and politics, the global dimensions of the Islamic revolution, the culture of jihad and martyrdom, seeking justice, fighting against global arrogance, the formation of an Islamic government, and unitarism. Therefore, the present research has tried to discuss and investigate the reflection of the Iranian Islamic Revolution on the Palestinian Islamic Jihad movement.

Keywords: Islamic revolution of Iran, reflection of the revolution, Islamic jihad movement, Palestine.
